

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA DEMİRBAŞ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası	: 2013/1877
Karar Tarihi	: 16/9/2015
Başkan	: Alparslan ALTAN
Üyeler	: Engin YILDIRIM Celal Mümtaz AKINCI Muammer TOPAL M. Emin KUZ
Raportör	: Selami ER
Başvurucu	: Mustafa DEMİRBAŞ
Vekili	: Av. Abdülaziz DİKE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, askerî okuldan başarısızlık nedeniyle ilişığının kesilmesi sonucu ödemek zorunda kalınan öğrenim giderlerinden bir kısmının 19/6/2010 tarihli ve 6000 sayılı Kanun'a göre geri alınması için açılan davada, Kanun'da güncelleme yapılmadan önce ödemeye karar verilmesi nedeniyle mülkiyet ve adil yargılanma hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğı iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 6/3/2013 tarihinde Ankara 2. Sulh Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun, Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 8/4/2014 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 15/5/2014 tarihinde kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve başvurunun bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bakanlığının görüş yazısı, 24/7/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş; başvuru, Bakanlığın cevabına karşı beyanlarını yasal süresi içinde ibraz etmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru dilekçesi ve eklerinde ifade edildiğı şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 1993-1994 eğitim öğretim yılında devam ettiği Kuleli Askeri Lisesinden 1994 yılında başarısızlık nedeniyle çıkarılmış, bu nedenle kendisinden istenen 50.160.000 TL (TL'den 6 sıfır atılmadan önce) öğrenim giderini taksitlendirerek faiziyle birlikte ödemiştir.

8. 19/6/2010 tarihinde kabul edilen 6000 sayılı Kanun'la daha önce askeri okullarla ilişkisi kesilen öğrenciler için geçmişte tahsil edilen öğrenim giderlerinden amortisman ve personel giderlerinin iadesi öngörülmüştür.

9. Başvurucu, 10/8/2010 tarihli dilekçesiyle Kuleli Askeri Lisesi Komutanlığından (İdare) ödemiş olduğu amortisman ve personel giderlerinin iadesini talep etmiş, İdare 14/4/2011 tarihli cevap yazısıyla öğrenim giderlerinin amortisman ve personel giderlerine ait kısmının 27,26 TL (TL'den 6 sıfır atıldıktan sonra) olduğunu başvurucuya bildirmiştir.

10. Başvurucu, İdarece hesaplanan geri ödeme bedelinin hakkaniyetten uzak olduğu ve 18 yıl önceki rakamlara dayanan hesaplamanın güncellenmesi talebiyle 18/5/2011 tarihinde Ankara 9. Sulh Hukuk Mahkemesinde alacak davası açmıştır.

11. Mahkeme bilirkişi incelemesi yaptırmış, 1993-1994 eğitim öğretim yılında 27,26 TL olan amortisman ve personel giderinin, Devlet İstatistik Enstitüsü verileriyle güncellenmiş rakamlar esas alınarak hazırlanan 12/12/2011 tarihli bilirkişi raporunda 4.998,85 TL olduğu belirlenmiştir.

12. Mahkeme, 15/12/2011 tarihli ve E.2011/1040, K.2011/2529 sayılı kararıyla bilirkişi raporunu göz önünde bulundurarak denkleştirici adalet ilkesine göre davayı kabul etmiş ve iade edilmesi gereken bedelin 4.998,85 TL olduğuna karar vermiştir.

13. Kararın temyizi üzerine Yargıtay 18. Hukuk Dairesi, 6000 sayılı Kanun hükümleri gereği başvurucunun ödemiş olduğu amortisman ve personel giderlerinin iade edileceği hususunda tereddüt bulunmadığını ancak Kanun'da geri ödenecek bedele endeks uygulanarak güncelleneceği veya faiz ilave edileceğine dair hüküm bulunmadığı gerekçesiyle 29/5/2012 tarihli ve E.2012/3728, K.2012/6470 sayılı kararıyla İlk Derece Mahkemesi kararını bozmuştur.

14. Davayı tekrar ele alan Mahkeme, bu defa bozma kararına uyarak ve bozma kararına atıf yaparak 16/10/2012 tarihli ve E.2012/926, K.2012/1550 sayılı kararıyla iadesi gereken miktarın 27,26 TL olduğuna hükmederek başvurucuya ödenmesine ve başvurucunun 596,69 TL vekâlet ücretini İdareye ödemesine karar vermiştir.

15. Kararın temyizi üzerine Yargıtay 18. Hukuk Dairesi 15/1/2013 tarihli ve E.2012/14298, K.2013/309 sayılı kararıyla İlk Derece Mahkemesi kararını onamıştır. Karar aynı tarihte kesinleşmiştir.

16. Karar, başvurucuya 21/2/2013 tarihinde tebliğ edilmiş; başvurucu 6/3/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

17. 30/05/1949 tarihli ve 5401 sayılı Askeri Öğrencilerden Başarı Gösteremeyenler Hakkında Kanun'un 19/6/2010 tarihli ve 6000 sayılı Kanunun 11. maddesiyle değişik 3. maddesi şöyledir:

“Sağlık sebepleri dışında okullarla yüksek öğrenim kurumlarından çıkarılan öğrencilere (Ek ibare: 19/06/2010-6000 S.K/11.mad.), personel ve amortisman

giderleri hariç, Devlet tarafından yapılan bolumum masraflar faizi ile birlikte mukavelesi gereğince ödettirilir.

Ancak, bu öğrencilerden bilahare muvazzaf subay, askeri memur ve astsubay olarak orduya dahil olanlara Devletçe yapılan masraflar ödettirilmmez.”

18. 5401 sayılı Kanun'a 6000 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle eklenen geçici 3. madde şöyledir:

“Bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce askeri öğrencilikten çıkarılanlardan kendilerine tahakkuk ettirilen borçlarını ödemiş yahut taksitlendirmiş olanlar ile yargulamaları devam edenler veya kesin hükme bağlanmış olanlar, üç ay içerisinde müracaat etmeleri halinde 3 üncü madde hükmünden yararlandırılır.”

19. Askeri Öğrencilerden Başarı Gösteremeyenler Hakkında Kanun, Türk Silahlı Kuvvetleri Personeli Kanunu, Harp Okulları Kanunu ve Gülhane Askeri Tıp Akademisi Kanunlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin (6000 sayılı Kanun) genel gerekçesi şöyledir:

“5401 sayılı Askeri Öğrencilerden Başarı Gösteremeyenler Hakkında Kanunun 3, 4566 sayılı Harp Okulları Kanununun 38, 2955 sayılı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Kanununun 45'inci maddeleri ile 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun 18'inci maddesinin (a) bendi gereğince, sağlık nedenleri dışındaki bir nedenle askeri öğrencilikten çıkarılan veya kendiliğinden ayrılanlara devletçe yapılan masraflar yasal faizi ile birlikte öğrenci ve kefillerine ödettirilmektedir.

Ancak, yukarıda belirtilen bu yasa hükümleri gereğince tahakkuk ettirilen masrafların içine, personel ve amortisman giderleri de ilave edilmektedir. İlave edilen bu iki kalem masraf ise, tahakkuk ettirilen masrafın %50'sinden fazlasını teşkil etmektedir. Halbuki bu iki kalem masraf Devlet açısından sabit giderler olup, askeri okuldan çıkarılan veya ayrılan öğrencilerin ayrılması veya öğrenime devam etmesi nedeniyle azalan veya artan masraf kalemleri değildir.

Ayrıca, Askeri Okullara Alınan Öğrenciler ile Silahlı Kuvvetler Hesabına Fakülte ve Yüksek Okullarda Okuyan Öğrenciler İçin Yüklenme Senedi Düzenlenmesine ve Bu Okullardan Çeşitli Sebeplerle Ayrılacak Öğrenciler veya Kefillerine Ödettirilecek Tazminata Dair Yönetmelik çıkarılarak 03.09.1985 gün ve 18857 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Örnek 1. Yüklenme ve Kefalet Senedi Formatında, ödettirilecek masraf kalemleri tek tek sayılmak suretiyle gösterilmiştir. Bu sayılan masraf kalemleri içinde personel ve amortisman giderleri yoktur.

Buna rağmen, 2003 ve 2006 (bu yıllar dahil) arasında askeri okullara giren öğrencilerin okula kayıtları sırasında alınan Yüklenme Senetlerine, Yönetmelik Eki Örnek 1. formata aykırı bir şekilde personel ve amortisman giderleri ilave edilmiştir. Askeri Okullara Alınan Öğrenciler ile Silahlı Kuvvetler Hesabına Fakülte ve Yüksek Okullarda Okuyan Öğrenciler İçin Yüklenme Senedi Düzenlenmesine ve Bu Okullardan Çeşitli Sebeplerle Ayrılacak Öğrencilere veya Kefillerine Ödettirilecek Tazminata Dair Yönetmelik eki örnek bir formatta 14.02.2006 tarihinde değişiklik yapılarak personel ve amortisman giderleri de ilave edilmiş ve bundan sonra askeri okula giren öğrencilerin yüklenme senetlerine de personel ve amortisman giderleri dahil edilmiştir.

Bu durumda olan öğrencilerin askeri okuldan ayrılması veya çıkarılması halinde de, açılan davalarda personel ve amortisman giderlerinin alınmaması talep edilmiş ise de, Borçlar Kanunundaki Sözleşme Serbestisi hükümleri gereğince, yüklenme senedinde yazılı olduğu için, personel ve amortisman giderlerinin öğrenci ve kefilleri tarafından ödenmesi gerektiğine karar verilmiş ve bu kararlar Yargıtay tarafından onanmak suretiyle kesinlik kazanmıştır.

Bu uygulama, 2003 yılından önce askeri okullara giren ve daha sonraki yıllarda askeri öğrencilikten ayrılan veya çıkarılanlar ile, 2003 yılı ve sonrasındaki yıllarda askeri okullara girip de askeri öğrencilikten çıkarılan veya ayrılan öğrenciler arasında bir eşitsizlik yaratmıştır.

Yine, askeri okula 2002 yılında giren ve 1 yıl devre kaybeden bir öğrenci ile 2003 yılında askeri okula giren bir öğrenci askeri lisede 4 yıl okuduktan sonra, Harp Okuluna gitmemeleri veya askeri öğrencilikten çıkarılmaları halinde devre kaybeden öğrenci 5 yıl askeri okulda okuduğu ve kendisine daha fazla masraf yapıldığı halde, 2002 yılında alınan yüklenme senetlerinde personel ve amortisman giderleri yazılı olmadığı için, bu iki kaleme masraf alınmadığından, kendisinden bir yıl sonra öğrenime başlayan ve bir önceki emsal gösterilen öğrenci ile 4 yıl yapılan masraflar birebir aynı olduğu ve kendisine bir yıl daha az masraf yapıldığı halde, 2002 yılında giren ve kendisinden 1 yıl fazla öğrenim gören bir öğrenciye göre çok daha yüksek masraf ödeme zorunda kalmaktadır.

Örneğin, Kara Askeri Liselerine 2002 yılında giren ve 1 yıl devre kaybederek 5 yıl okuyan bir öğrenciden 19.000,00 TL civarında masraf alınırken, 2003 yılında giren ve 2002 yılında girip de devre kaybeden bir öğrenci ile 4 yıl birlikte okuyan ve yapılan 4 yıllık masraflar birebir aynı olan 2002 girişli bir öğrenci 40.000 - 45.000 TL civarında masraf ödemek zorunda kalmaktadır.

Keza, 2003 yılında Kara, Deniz ve Astsubay Meslek Yüksek Okullarına giren tüm öğrencilerden alınan Yüklenme Senetleri personel ve amortisman giderleri yazıldığı halde, Deniz Lisesi ve Kara Askeri Liselerine Hava Harp Okulu namına giren öğrencilerin Yüklenme Senetlerinde personel ve amortisman giderleri yazılı değildir. Bunun bir sonucu da, aynı durumda olan öğrenciler birbirinden çok daha farklı tazminat ödemek zorunda kalmaktadırlar.

Bu nedenle, 2003 yılında Deniz Harp Okulu namına giren bir öğrencinin yüklenme senedinde yazılı olması nedeniyle 4 yıl okuduktan sonra askeri öğrencilikten çıkarılması veya ayrılması halinde, 75.000-80.000 TL civarında bir masraf tahakkuk ettirilirken, aynı yıllarda Hava Harp Okulu namına okuyan ve askeri öğrencilikten çıkarılan veya ayrılan bir öğrenci için 17.000-18.000 TL civarında bir masraf tahakkuk ettirilmektedir.

Görüleceği gibi, Deniz Harp Okulu namına okuyan öğrenci ile Hava Harp Okulu namına okuyan bir öğrencinin 4 yıllık yapılan masrafların birebir aynı olmasına rağmen, Deniz Harp Okulu namına okuyan öğrenciler, Hava Harp Okulu namına okuyan öğrencilere göre 4 misli daha fazla masraf ödemek durumunda kalmaktadır.

Bu durum 2003 yılında Kara Harp Okulu namına askeri okula giren öğrenciler ile Kara Liselerinde Hava Harp Okulu namına okuyan öğrenciler arasında da mevcuttur. Kara Harp Okulu namına okuyan öğrenci, Hava Harp Okulu namına göre okuyan öğrencilere göre iki mislinden fazla masraf ödemekle karşı karşıya kalmıştır.

Yapılan masraflar birebir aynı olduğu, okula giriş ve askeri öğrencilikten çıkarılma veya ayrılma tarihleri aynı olanlar arasında doğan bu eşitsizliğin giderilmesi ve T.C. Anayasasının 10. maddesinde öngörülen kanun önünde eşitliğin sağlanabilmesi için, bu yasal düzenlemenin yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Yukarıda belirtilen yasa hükümleri gereğince, sağlık nedenleri ile askeri öğrencilikten çıkarılanlardan haklı olarak, Devletçe yapılan masraflar alınmadığından, bu durumda olan öğrenciler yönünden bir sorun bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle, 2003 yılı ve sonraki yıllarda askeri okullara girmiş olup da, sağlık nedenleri dışındaki bir nedenle askeri öğrencilikten çıkarılan (akademik başarısızlık ve disiplinsizlik gibi) veya kendiliğinden askeri öğrencilikten ayrılan öğrenci, velisi ve kefillerinin kısmen de olsa, maddi yönden bir rahatlama sağlanması için bu yasal düzenlemenin yapılması gereği duyulmuştur.”

20. Askeri Öğrencilerden Başarı Gösteremeyenler Hakkında Kanun, Türk Silahlı Kuvvetleri Personeli Kanunu, Harp Okulları Kanunu ve Gülhane Askeri Tıp Akademisi Kanunlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin (6000 sayılı Kanun) geçici 3. maddesinin gerekçesi şöyledir:

“Yapılan yasal değişiklikten, 2003 ve daha sonraki yıllarda askeri okullara girmiş olup da, askeri öğrencilikten çıkarılan veya kendi isteği ile ayrılanların da bu kanun hükümlerinden yararlandırılması amaçlanmıştır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 16/9/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 6/3/2013 tarihli ve 2013/1877 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, 1994 yılında askeri okuldan başarısızlık nedeniyle çıkarıldığında ödemek zorunda kaldığı öğrenim giderlerinden bir kısmının 6000 sayılı Kanun’la geri ödenmesi imkânı tanındığını ancak Yargıtayın bozma kararıyla Mahkemenin, 18 yıl önce ödenen bedelin herhangi bir güncelleme yapmadan 27,26 TL olarak kendisine ödenmesine karar verdiğini, aynı Mahkemenin Yargıtayın bozma kararıyla önceki kararının tam zıddı bir karar verdiğini, yargılama sonucunda 596,69 TL vekâlet ücreti ödemek zorunda kaldığını, kendisine kanunla yeni bir hak tanındığı hâlde mahkeme kararıyla cezalandırıldığını, benzer durumda olan kişilerin davalarında güncellemeye izin verildiğini belirterek Anayasa’nın 10., 36. ve 40. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştü, ihlalin tespitiyle yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini ve kendisine maddi/manevi tazminat ödenmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

23. Anayasa Mahkemesi, başvurunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmaksızın somut dava ve buna bağlı olayların özelliklerine göre olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetlerinin özü, 6000 sayılı Kanun’la geri ödenmesi imkânı tanınan öğrenim giderlerinden bir kısmının güncellenmemesi nedeniyle mağdur olduğuna ilişkin olup bu şikâyetler mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilecektir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyetleri açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi bu şikâyetler için diğer kabul edilemezlik nedenlerinden herhangi biri de bulunmamaktadır. Bu nedenle başvuruya ilişkin olarak kabul edilebilirlik kararı verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden İnceleme

25. Başvurucu, askerî okuldan ilişkisinin kesilmesi nedeniyle ödemek zorunda kaldığı öğrenim giderlerinin bir kısmına ilişkin Kanun'la verilen geri ödeme hakkının, ödenecek bedelin herhangi bir güncelleme yapılmadan iade edildiğini ve açtığı dava sonucunda vekâlet ücreti ödemek zorunda kaldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bakanlık görüş yazısında, öğrenim giderlerinden bir kısmının güncellenerek geri ödenmesine ilişkin başvurucunun meşru beklentisinin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerektiği yönünde beyanda bulunulmuştur.

27. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

28. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

29. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) Ek (1) No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkaların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez."

30. Anayasa'nın 35. maddesi ve (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesi benzer düzenlemelerle mülkiyet hakkına yer vermiştir. Her iki düzenleme de üç kural ihtiva etmektedir. Sözleşme'nin ilk cümlesi herkese mülkünden barışçıl yararlanma hakkı verirken Anayasa daha geniş manada mülkiyet hakkı tanımaktadır. Düzenlemelerin ikinci cümleleri ise kişilerin hangi koşullarda mülkünden yoksun bırakılabileceğini ya da kişilere ait mülkiyetin hangi koşullarla sınırlandırılabileceğini hüküm altına almaktadır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 29).

31. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanındaki mülkiyet hakkı, özel hukukta veya idari yargıda kabul edilen mülkiyet hakkı kavramlarından farklı bir anlam ve kapsama sahip olup bu alanlarda kabul edilen mülkiyet hakkı, yasal düzenlemeler ile yargı içtihatlarından bağımsız olarak özerk bir yorum ile ele alınmalıdır (*Hüseyin Remzi Polge, B. No: 2013/2166, 10/6/2015, § 31*).

32. Anayasa ve Sözleşmenin ortak koruma alanında yer alan mülkiyet hakkı, mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün, mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa ve Sözleşme'yle korunan mülkiyet kavramı içerisinde değildir. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda, bir "*ekonomik değer*" veya icrası mümkün bir "*alacağı*" elde etmeye yönelik "*meşru bir beklenti*", Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (*Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37*).

33. Askerî liselerden başarısızlık nedeniyle ayrılan öğrenciler için yapılmış giderlerin iadesi konusunda 6000 sayılı Kanun teklifinde de ifade edildiği gibi 2003 yılına kadar okul başlangıcında öğrenci velilerine imzalatılan yüklenme senetlerinde amortisman ve personel giderleri yer almadığından sorumlulardan bu bedeller tahsil edilse dahi mahkemelerce yüklenme senetlerinde gösterilmeyen bedellerin iadesine karar verilmiştir. Nitekim Yargıtay 18. Hukuk Dairesi 3/12/2009 tarihli ve E.2009/12628, K.2009/11086 sayılı kararında "*Davalı asıl yükümlü... askeri liseye girerken imzalanan ve... 3. Noterliğince 18.09.1999 tarihinde düzenlenen yüklenme senedi içeriğine göre, askeri okuldan çıkarılma halinde sorumlu olacağı masraflar arasında atış, personel ve amortisman giderleri sayılmamıştır. Bu durumda; asıl yükümlü... ile askeri lise dönemi kefli'nin... sorumlu olacağı miktar belirlenirken, dosyada bulunan askeri lise dönemi masraflarından atış, personel ve amortisman kalemlerine denk gelen miktarlar düşülmeli, ...*" gerekçesiyle İlk Derece Mahkemesi kararını bozmuştur.

34. Ancak 2003-2006 yılları arasında askerî okullar yüklenme senetlerine bu giderleri de dâhil ettiklerinden bu giderlerin iadesi amacıyla açılan davalar reddedilmiştir. Örneğin Yargıtay 18. Hukuk Dairesi 16/10/2008 tarihli ve E.2008/7191, K.2008/10541 sayılı kararında, "*...düzenlenmiş bulunan yüklenme senedi hükümleri uyarınca davacılar askeri lise ve harp okulu dönemine ait maliyet çizelgesinde yer alan atış, personel ve amortisman giderinden de sorumludur. Buna rağmen mahkemeye davacıların askeri lise ve harp okulu dönemine ilişkin harcamalar arasında yer alan personel giderinden sorumlu olmadığı düşüncesiyle hazırlanan bilirkişi raporu hükme esas alınarak davacıların borçlu olmadığı miktarın tespit edilmesi,*" yerinde görülmeyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur. 2006 yılından sonra ise Askerî Okullara Alınan Öğrenciler ile Silahlı Kuvvetler Hesabına Fakülte ve Yüksek Okullarda Okuyan Öğrenciler İçin Yüklenme Senedi Düzenlenmesine ve Bu Okullardan Çeşitli Sebeplerle Ayrılacak Öğrencilere veya Kefillerine Ödettirilecek Tazminata Dair Yönetmelik eki örnek bir formatta 14/2/2006 tarihinde değişiklik yapılarak, giderler arasına personel ve amortisman giderleri de ilave edilmiştir. Bu tarihten sonra askerî okula başlayan öğrencilerin yüklenme senetlerine personel ve amortisman giderleri de dâhil edildiğinden bu giderlerin iadesi mümkün olmamıştır.

35. 6000 sayılı Kanun'un kanun teklifi gerekçesinde askerî okullarla ilişkili kesilenlerden geri alınan öğrenim giderleri içine, personel ve amortisman giderleri de ilave edilmiştir. İlave edilen bu iki masraf kaleminin tahakkuk ettirilen masrafın yaklaşık yarısını teşkil ettiği ve devlet açısından sabit giderler olduğundan askerî okuldan çıkarılan veya ayrılan öğrencilerin ayrılması veya öğrenime devam etmesi nedeniyle azalan veya artan masraf kalemi olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca 2003 yılı öncesinde mahkeme kararıyla iade

edilen bedellerin daha sonra iade edilmemesi, askerî okullarla ilişiği kesilenlerden bu okullara 2003 yılından önce başlayanlar ile sonra başlayanlar arasında sonra başlayanlar aleyhine farklılık oluşturmuştur. Kanun koyucu, 6000 sayılı Kanun ile devleti için sabit gider olan personel ve amortisman giderlerinin askerî okullarla ilişiği kesilenlerden alınması uygulamasına son vermiş ve daha önce ilişiği kesilenlerin de bu hükümden yararlanmasına imkân tanımıştır.

36. Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak koruma kapsamında yer alan mülkiyet hakkının, askerî okullardan ayrılması veya çıkarılması hâlinde ödenmesi zorunlu olan öğrenim giderlerinin iadesine ilişkin olarak bireylere bir güvence sağlamadığı açıktır. Bununla birlikte bu yöndeki bir talep, ödenmesi konusunda kanuni düzenleme yapılması hâlinde mülkiyet hakkı kapsamında kabul edilerek Anayasal güvencelerden yararlandırılabilir.

37. Somut olayda Yargıtay bozma kararı sonrasında Ankara 9. Sulh Hukuk Mahkemesinin 16/10/2012 tarihli kararıyla başvurucuya, 1994 yılında ödediği öğrenim giderlerinin bir kısmının herhangi bir güncelleme yapılmadan ödenmesine karar verildiğinden başvurucunun bu bedeli almaya hak kazanmasında ihtilaf söz konusu değildir. Başvuru konusu olayda uyumsuzluk, 1994 yılında askerî okuldan ilişiği kesilen başvurucunun ödediği giderlerden amortisman ve personel giderinin iadesine imkân tanıyan düzenlemenin, iade bedelinin nominal değerleriyle mi, reel değerleriyle mi geri ödenmesini öngördüğü konusunda somutlaşmaktadır. Başvurucunun açtığı davanın konusu da bahsedilen ödemelerin dava tarihinde güncellenerek kendisine geri ödenmesi talebidir. Bu aşamada değerlendirilmesi gereken husus, başvurucunun iadesini talep ettiği bedelin güncellenmemesinin başvurucunun mülkiyet hakkını ihlal edip etmediğidir.

38. 6000 sayılı Kanun 11. maddesi askerî okullardan ilişiği kesilenlerden alınacak öğrenim giderlerini personel ve amortisman giderleri hariç olmak üzere saymış ve iadenin kanuni faizle yapılacağını açıkça düzenlemiştir. Bununla birlikte aynı Kanun'un 12. maddesiyle daha önce ilişiği kesilenlere yapılacak geri ödeme için güncelleme veya kanuni faizden bahsetmemiştir. Yargıtay 18. Hukuk Dairesi, 6000 sayılı Kanun'un lafzında güncelleme veya faize ilişkin bir hüküm bulunmaması nedeniyle, daha önce bu okullara devam edip ilişiği kesilenlerin iade miktarlarına güncelleme yapılması taleplerini kabul eden mahkeme kararlarını bozmuştur. Benzer durumda olan başvurucunun talebi de Yargıtayın bozma kararı sonrasında Ankara 9. Sulh Hukuk Mahkemesinin 16/10/2012 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

39. Kanunları yorumlamak ilgili konuda uzman mahkemelerin ve yüksek yargının bu konudaki uzman daire ve kurullarının yetki ve görevindedir. Anayasa Mahkemesi, kanunları yorumlamakla görevli bir mahkeme olmayıp bu konuda yetkili mahkemelerin kanun maddelerine ilişkin yorumları, Anayasa ve Anayasanın tanıdığı hak ve özgürlüklerle çelişmediği sürece bu yorumlara müdahalesi söz konusu değerildir. Bununla birlikte bireysel başvuru imkânı tanıyan hak ve özgürlüklerin, derece mahkemelerinin kanun maddelerini yorumu nedeniyle ihlal edilmesi hâlinde Anayasa Mahkemesinin, bu konuda yapılan başvurular hakkında ihlal kararı vererek ihlalin sonuçlarının giderilmesi için yapılacaklara hükmedeceği açıktır.

40. Bunun yanında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), yukarıdaki kararlardan daha öteye giderek ulusal makamların iç hukuku ve olayları yorumunun açık biçimde Sözleşme değerleriyle uyumsuz ve keyfi olmaması gerektiğini, ulusal mahkemelerin de iç hukuku yorumlarken AİHM'in yorumladığı şekliyle Sözleşme'ye en uygun yorumu tercih etmeleri gerektiğini vurgulamaktadır (*Pla ve Puncernau/Andora*, B. No: 69498/01, 13/7/2004, řř 46, 59, 62).

41. Anayasa'nın 35. maddesine göre kişilerin mülkiyet hakları ancak kanunla öngörölmüş usullerle ve kamu yararı gereği sınırlanabilir. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçölülük ilkesi gereği, kişilerin mülkiyet haklarına getirilen sınırlamanın hakkın özüne dokunmaması ve ulaşmak istenen kamu yararı ile bireyin sınırlandırılan hakkı arasında adil bir dengenin kurulması gerekir.

42. Ölçölülük ilkesi; "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. "Elverişlilik", öngörölen müdahalenin, ulaşmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını; "gereklilik", ulaşmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, "orantılılık" ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözötilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (*Mehmet Akdoğan ve diğöerleri*, § 38).

43. Bir eşyanın devir tarihindeki bedelinin daha sonra ödenmesi durumunda arada geçen sürede enflasyon nedeni ile paranın değerinde oluşan hissedilir aşınma ile mülkiyetin gerçek değeri azaldığı gibi bu bedelin tasarruf veya yatırım aracı olarak getirisinden yararlanmak imkânı da bulunmamaktadır. Bu şekilde, kişiler mülkiyet haklarından mahrum edilerek haksızlığa uğratılmaktadır (AYM, E.2008/58, K.2011/37, 10/2/2011).

44. Anayasa Mahkemesi, kanun koyucunun bir hak olarak öngördüğü veya kamu borcu hâline gelmiş ödemelerin geç yapılması nedeniyle mağdur olduğu iddiasıyla yapılan başvurularda, kamu kurumlarının fazla tahsil ettikleri tarih ile ödeme tarihi arasında geçen sürede alacakta veya hakka konu bedelde meydana gelen değöer aşınmalarının başvurucular üzerinde orantısız bir yük oluşturması hâlinde ihlal kararları vermiştir (*Mehmet Akdoğan ve diğöerleri*; *Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş.*, B. No: 2013/28, 25/2/2015)

45. Somut başvuruya konu davada da Mahkeme, yaptırdığı bilirkişi incelemesi sonucunda 1994 yılında askerî okuldan ilişkisi kesilen başvurunun yaptığı ödemenin, dava tarihindeki güncel bedelinin 4.998,85 TL olduğunu tespit ederek 15/15/2011 tarihli kararıyla belirlenen bedelin başvurucaya ödenmesine karar vermiş ancak Yargıtayın bozma kararı sonrasında Mahkeme, dava konusu iade bedelinin güncellenmeksizin 27,26 TL olarak başvurucaya ödenmesine ve başvurunun 596,69 TL vekâlet ücretini davalı idareye ödemesine karar vermiştir.

46. Kanun koyucunun, alınmaması gerekirken alındığı anlaşılan personel ve amortisman giderlerini daha önce askerî okullardan ilişkisi kesilenlere iade etmek üzere yaptığı düzenleme, Mahkeme kararı ile tamamen anlamsız hâle gelmiş, başvuruca açtığı dava nedeniyle vekâlet ücreti ödemek zorunda kalmış ve Kanun'la öngörölmüş bir geri ödmeden yararlanmak isteyen başvurunun açtığı dava, kendisinin aleyhine bir durumun oluşmasına sebep olmuştur.

47. Sonuç olarak mülkiyet hakkı kapsamında Kanun'la öngörölmüş bir geri ödeme hakkının güncellemeye yönelik açık hüküm bulunmadığı gerekçesiyle güncellenmemesi sonucunda başvuruca üzerinde aşırı ve orantısız bir yükse sebep olunmuş ve hakkın özüne dokunur şekilde ölçölülük ilkesi ihlal edilmiştir.

48. Açıklanan nedenlerle başvurunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

49. Başvuruca, Kanunla öngörölen geri ödemenin güncelleme yapılmadan ödenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürerek yeniden yargılamaya yapılmasına karar verilmesini veya kendisi lehine uygun bir tazminata hükmedilmesini talep etmektedir.

50. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

51. Başvuru konusu olayda tespit edilen ihlal, başvurucuya geri ödenmesi öngörülen amortisman ve personel giderlerinin güncellenmeden ödenmesinden kaynaklanmaktadır. Başvurucunun meydana gelen mağduriyetini tespit ederek telafi edecek şekilde yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları gereğince ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için başvurucuya yeniden yargılama başvurusu yapma imkânı verilmesi amacıyla dosyanın ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

52. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harçtan ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Başvurunun KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın ilgili mahkemeye GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminata ilişkin taleplerinin REDDİNE,

E. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına

16/9/2015 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ